

Matsvinnssnytt

Svenska, Samhällskunskap | åk 7–9

Eleverna får utforska olika orsaker till hushållens matsvinn genom att intervjua personer i sin närhet och därefter skriva en nyhetsartikel. Elevernas artiklar sätts sedan ihop till en tidning eller en blogg.

Syfte och mål

Eleverna tränar på att intervjua, återberätta, skriva och bearbeta texter samt att anpassa språket efter mottagaren. De får kunskap om hur hushållen kan minska sitt matsvinn, samt reflektera över orsaker till matsvinn.

Koppling till läroplanen

Svenska

- *Gemensamt och enskilt skrivande. Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar.*
- *Disposition och redigering av texter med hjälp av digitala verktyg. Bearbetning av egna och gemensamma texter till innehåll och form. Att ge och ta emot respons på texter.*
- *Språkliga strukturer och normer. Stavning, meningsbyggnad, styckeindelning och olika typer av textbindning. Ordklasser och satsdelar.*
- *Språkliga handböcker och digitala verktyg för ordförståelse, språkriktighet och variation.*
- *Olika former av samtal. Att delta aktivt, uttrycka känslor, tankar och kunskaper, lyssna, ställa frågor och föra resonemang, samt formulera och bemöta argument.*
- *Ord och begrepp för att på ett varierat sätt uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Ords och begrepps nyanser och värdeladdning.*
- *Skillnader i språkanvändning beroende på syfte, mottagare och sammanhang. Språkets betydelse för att utöva inflytande.*

Samhällskunskap

- *Lokala, nationella och globala samhällsfrågor och olika perspektiv på dessa.*

Förkunskaper

Eleverna bör känna till skillnaden mellan matavfall och matsvinn. Det är en fördel om de tidigare har läst och skrivit artiklar och gjort någon intervju. Gå annars igenom momenten under Genomförande mer utförligt.

Tidsåtgång

2–3 lektioner samt en hemuppgift.

Arbetsätt

Förslag: Arbete i grupper om 2–3 elever där de tillsammans skriver intervjufrågor, sedan genomför varsin intervju enskilt och därefter gemensamt i gruppen skriver en nyhetsartikel baserad på intervjuerna.

Material

- Dator eller papper och penna.
- Arbetsblad – dela digitalt eller kopiera och dela ut.

Genomförande

Planering

Gå igenom med eleverna vad temat kommer att handla om och ungefär hur länge ni kommer att arbeta med det. Slutmålet är att skapa en klasstidning. Temat är det aktuella ämnet matsvinn och hållbar livsmedelskonsumtion. Målgruppen är andra elever på skolan. Bestäm hur artiklarna ska "publiceras", på papper eller digitalt. Arbetet kommer att bestå av:

1. Planera intervju – hitta på frågor och välja vilka som ska intervjuas.
2. Genomföra intervju
3. Skriva artikel
4. Bearbeta artikel till innehåll och form
5. Lägga ihop artiklar till klasstidning eller klassblogg.

Innan eleverna börjar, hitta tillsammans på ett namn på tidningen. Låt eleverna komma med förslag som de sedan får rösta om. Går det trögt kan ni välja *Matsvinnsnytt* och klassbeteckningen. Du som lärare är redaktör.

Förberedelse

Om ni inte nyligen arbetat med intervjuer och artiklar, gå igenom några grundläggande saker som hur man gör en intervju (fråga om personen vill, tidpunkt, tilltal, om det är ok med foto osv), samt hur man minns vad intervjupersonen berättar (anteckna eller spela in). Ta upp några ord och begrepp kring nyhetsartiklar, se rutan.

Ord och begrepp

ingress

brödtext

citat

typsnitt

byline

Intervju

Dela in eleverna i grupper om 2–3 i varje. Tillsammans ska gruppen formulera 5–10 intervjufrågor. Tipsa om att de kan hitta på följdfrågor under intervjun. Fokus ska ligga på matsvinn i hemmet. Personerna kan vara någon i deras närhet: familj, andra närstående, en tränare eller någon lärare eller annan vuxen på skolan. Intervjufrågorna ska ge svar på vad som slängs i personens hushåll och varför. Eleverna hittar på frågorna tillsammans i gruppen men varje elev ska skriva ner frågorna eftersom intervjuerna ska göras enskilt. Till nästa lektion ska eleverna ha intervjuat en person var i sin närhet.

Förslag på frågor om eleverna har svårt att hitta på:

- Hur mycket tänker du på matsvinn i vardagen?
- Vad brukar oftast slängas hemma hos er?
- Varför tror du att just dessa saker blir matsvinn?

- Har du några knep för att minska matsvinnet?
- Har ditt beteende kring matsvinn förändrats de senaste åren? Hur?
- Tycker du att matsvinn är ett stort problem i samhället? Varför/varför inte?
- Vad skulle kunna få dig att minska matsvinnet ytterligare?

Artikel

Inled denna del med att gå igenom hur eleverna ska följa upp arbetet med intervjuerna och skriva en artikel. Bestäm ungefär hur lång texten ska vara (t.ex. 500-ord). Bestäm också om ni ska ha samma storlek på texten och ett gemensamt typsnitt.

Eleverna ska:

- Berätta och jämföra i grupperna vad de fått för svar.
- Planera hur de tillsammans ska skriva en artikel som bygger på de olika intervjuerna. (Tipsa om att de kan ta en fråga i taget och skriva vad de olika intervjupersonerna sagt, och att de kan växla mellan att berätta sammanfattande och att återge ordagrant. Om man återger något ordagrant kallas det citat, och då ska det tydligt framgå vem som sagt det.)
- Använda mallen och skriva artikeln.
- Läsa igenom artikeln i gruppen, komma med förbättringsförslag och bearbeta textens innehåll och form, ev lägga in bilder.

Mallen på arbetsbladet visar att följande ska finnas med i artikeln:

- **Rubrik:** Lockande, kortfattad, som ger en hint om innehållet (t.ex. "Familjerna slänger mycket bröd – men ser lösningar").
- **Ingress:** En kort sammanfattning (2–3 meningar) som väcker intresse.
- **Brödtext:** Inledning: Beskriv problemet med matsvinn i samhället.
Huvuddel: Redovisa intervjupersonernas erfarenheter och åsikter.
Avslutning: Sammanfatta, ge någon egen reflektion.
- **Citat:** Ett par direkta citat från intervjupersonerna (t.ex. "Vi slänger mest grönsaker som blir gamla i kylan", säger ...).
- **Ev faktaruta:** Kort fakta om matsvinn i Sverige.
- **Ev foto** på de intervjuade och/eller bylines med foto på skribenterna.

Sammanställning

Sammanställ själv eller låt några elever som är klara sammanställa materialet till klassens tidning eller blogg. Låt gärna några elever göra en fin framsida. När allt är klart, låt andra elever, föräldrar m.fl. läsa artiklarna.

Tips: Ett kreativt sätt att följa upp lektionen är att låta eleverna göra egna så kallade bordspratare/bordsryttare, alltså tredimensionella skyltar, som sätts upp i skolans matsal, med tips på hur man kan minska matsvinnet.

Förslag på efterföljande lektion

Ni kan publicera fler nummer av er tidning och då låta eleverna arbeta i nya grupper på liknande sätt med andra teman och målgrupper för sina intervjuer.

För mellanstadiet finns lektionen *Matsvinnsbrev*, som lätt kan anpassas för högstadiet.